

Juni 2024

Nyt fra Civilprocessen

Highlights

Så kom jeg igennem praksis fra maj måned. Der var lidt færre afgørelser, end det er sædvanligt, men så fik jeg til gengæld tid og plads til at gå lidt i dybden med et par stykker, som af forskellige grunde fangede min interesse.

Månedens highlights er denne gang som følger:

For det første fik vi med *U 2024.3276 H* det endelige ord i en sag om gyldigheden af en række generelle regler om bl.a. grundvandsbeskyttelse. Højesteret fandt ikke, at en brancheorganisation som mandatar havde retlig interesse i det omfang, de enkelte mandatarer var konkret berørt (det overrasker ikke), og fandt i relation til enkelte påstande, hvor nogle af mandatarerne var berørt, at påstandens *generelle formulering udelukkede retlig interesse*.

Fra afsnittet om bevisførelse vil jeg nævne *FM 2024.35*, der bygger videre på *U 2017.299 H* i forhold til spørgsmålet om, *hvilken brancheorganisation, der bør foreslå en skønsmand*. (Som det vil fremgå af analysen, var sagens faktum anderledes end i 2017, og præjudikatet er derfor mindre generelt. Sagen er alligevel værd at highlighte på grund af emnets praktiske betydning).

Praktisk relevans har også *FM 2024.37*, der for landsretten vedrørte *hensigtsmæssighedsvurderingen i § 343*. Indstævntes indsigelse var, at rekvirenten (reelt) ønskede at gennemføre syn og skøn som et alternativ til selv at taksere skaderne (rekvirenten var et forsikringselskab, der havde et muligt regreskrav mod indstævnte, men - herudover - havde forsikringsretlige pligter over for den direkte skadelidte). Afgørelsen er herudover værd at fremhæve, *fordi det i byretten var et spørgsmål, om man kan sambehandle sager om isoleret bevis-*

optagelse. Jeg har ikke inden for rammerne af min nyhedsbrevsanalyse fundet et entydigt præjudikat, der siger man kan - men er omvendt ikke i tvivl om, at det må være tilfældet.

Dernæst er *U 2024.2957 Ø (FM 2024.28)* værd at nævne. Her fastslog landsretten, at der ikke i retsplejelovens § 360 er hjemmel til at afvise en sag, fordi retten *forventer, at en part vil udeblive med et processkrift*. Det var for mig ikke overraskende - og samme sætning må gælde også for øvrige former for udeblivelse - men præjudikatet er alligevel værd at notere.

I afsnittet om appelbegrænsninger fik vi en (let) sag om § 389 a og en (vanskeligere) sag om § 368 a, nemlig *U 2024.3667 H*. Allerede fordi *Højesteret omgjorde landsrettens afvisning*, er kendelsen et highlight. Hertil kommer, at Højesteret i præmisserne formulerede en egentlig *formodningsregel for sager om forældremyndighed* (der kun i helt særlige tilfælde kan afvises), hvilket har givet mig anledning til at genbesøge den foreliggende praksis på det familieretlige område.

Fra afsnittet om sagsomkostninger vil jeg fremhæve *FM 2024.36* om omkostningsudmålingen, efter *sagens genstand undervejs blev begrænset*. Afgørelsen skal læses med blik for, at byretten traf en (ret klart) forkert afgørelse om retlig interesse, og derfor afgjorde en »større« sag, end hvad der reelt burde være prøvet. Heraf var landsretten bundet, og derfor blev omkostningsafgørelsen truffet på et forkert grundlag. Når jeg fremhæver sagen, er det fordi det underliggende spørgsmål er værd at overveje; hvad min analyse også afspejler.

Og så kan det afslutningsvist nævnes, at Østre Landsret i *U 2024.2904 Ø* har afgjort Ekstra Bladets *anmodning om aktindsigt* i kabelsamarbejdesagen.

Retlig interesse og proceshabilitet

U 2024.3233 V – skyldner ikke proceshabil

En fogedsag der medtages, fordi vurderingen både i fogedprocessen og civilprocessen foretages efter retsplejelovens § 258.

Skyldneren i sagen led ifølge en lægeerklæring af anamnestisk syndrom som følge af alkohol, hvilket sidestilles med demenssygdom, samt af forstyrrelse af personligheden af uspecifik karakter. Der lå herudover i sagen ganske omfattende lægeligt materiale, hvoraf bl.a. fremgik, at egen læge fandt skyldneren sammenlignelig med persongruppen omfattet af værgemålslovens § 5, stk. 2.

Heraf følger imidlertid ikke ingeniende, at den pågældende savner proceshabilitet. Måske snarere tværtimod, jf. Gomard og Kistrup, der i »Civilprocessen« skriver, at der for parter med retlig handleevne (værgemålslovens § 6) nok skal »forholdsvist meget til«, medmindre retten har et relativt sikkert grundlag for vurderingen (U 2018.1270 Ø, U 2018.3497/1 Ø). Udgangspunktet er således, at parter, der har retlig handleevne, også har proceshabilitet (at det kun er et *udgangspunkt* illustreres af U 2021.558 Ø).

Vurderingen af, om dette udgangspunkt skal fraviges, er naturligvis konkret – og sådan må sagerne også læses. Men i den konkrete sag var der ikke grundlag herfor.

Derudover er det vel værd at notere sig, at landsretten – foruden til de indhentede lægeerklæringer – udtrykkeligt henviser til FM 2023.132 med en sætning om, at det *må indgå i vurderingen*, om den pågældende med hjælp fra andre, f.eks. en beskikket advokat, kan forstå sagens genstand.

Denne sætning er ikke uforenelig med U 2020.2709 Ø og FM 2018.219 V (der fastslår, at manglende proceshabilitet ikke kan afhjælpes ved advokatbeskikkelse). Der er forskel på, om man helt ser bort fra den manglende proceshabilitet (ud fra den tanke, at advokaten nok kan tage de relevante beslutninger), eller om man lader repræsentationen indgå ved vurderingen af den pågældende parts forståelse af sagen. Det sidstnævnte må man godt, hvilket både FM 2023.132 og U 2024.3233 V viser.

U 2024.3276 H - (ikke) retlig interesse i generelt gyldighedsøgsmål

Landsrettens dom er trykt som MAD 2022.268, der nåede samme resultat. Den har jeg analyseret (for) grundigt i Almanakken 2023, s. 26 f.

Reelt er sagen nemlig ret ligetil, og resultatet ret oplagt. Det vil jeg i år lade afspejle i omfanget af min analyse.

En brancheforening havde som mandatar for 16 landmænd anlagt sag mod Miljøministeriet om »retsstridighed« af en række lovregler og bekendtgørelser (om beskyttelse af det danske drikkevand). Heri havde de ikke retlig interesse.

- De enkelte medlemmer havde ikke retlig interesse, fordi de ikke var direkte berørt (det ville været noget andet, hvis der var truffet en afgørelse i medfør af reglerne)
- Foreningen kunne allerede derfor ikke som mandatar forfølge sagen (det kræver, at mandatanten har retlig interesse)

Og så er der alligevel en lille krølle, jeg vil have med.

Sidste år skrev jeg med henvisning til en noget generel præmis fra landsretten (»efter praksis [er] udgangspunktet, at prøvelse af lovregler kun kan ske i forbindelse med prøvelse af en konkret forvaltningsakt, der er truffet i medfør af de generelle regler«), at det vel nok er rigtigt, hvis man ønsker at prøve en bemyndigelsesbestemmelse, men at der i sager om regler, der afføder *umiddelbare retsvirkninger*, må kunne ske prøvelse, hvis man kan vise, at man konkret er berørt.

Det er vel det samme, Højesteret siger som led i begrundelsen vedrørende nogle af påstandene.

For enkelte af reglerne havde faktisk affødt direkte retsvirkninger for nogle af mandatanterne. Men (og det er et vigtigt men), de nedlagte påstande vedrørte ikke disse konkrete retsforhold, men var (helt bevidst) formuleret med henblik på en generel prøvelse af reglernes lovlighed. Og der trak Højesteret grænsen.

Frister og udeblivelse

U 2024.2957 Ø (FM 2024.28) – afvisning på »forventning« om ikke-iaegttagelse af advokatpåbud underkendt

En lidt særegen sag, men med et resultat, der ikke kan være tvivl om rigtigheden af.

I byretten var en selvmøder *opfordret* til at antage advokat, og der var efterfølgende fastsat frist for indlevering af et påstandsdokument. Da sagsøger meddelte, at han ikke »med så kort varsel« kunne finde en advokat, traf byretten afgørelse om afvisning af sagen.

Problemet var, at fristen for indlevering af påstandsdokumentet ikke var overtrådt – og så er der ikke hjemmel i retsplejeloven til afvisning, uanset hvor sikker man må være på, at fristen bliver overtrådt (der gælder med andre ord ingen regel om »anticiperet forsinkelse« i civilprocessen).

Det fremgår umiddelbart af den korte sags gengivelse, at sagsøger i sagen havde været noget vanskelig. Opfordringen

til at antage advokat var dateret længe inden fristen for påstandsdokument, og sagsøgers forklaring må derfor også beskrives som tynd. Realiteten synes at have været, at sagsøger stedse har ignoreret rettens forsøg på at lade sagen føre af en advokat, og at byrettens beslutning om at fastsætte frist for et påstandsdokument netop var et forsøg på at fremtvinge en sanktionsbåret frist. Byrettens – lidt for hurtige – afgørelse skal nok ses i lyset heraf. Afgørelsen er desuagtet (klart) forkert; og ville også have været det, selvom retten havde ventet et par dage længere. Der var nemlig i sagen ikke formelt givet et advokatpålæg; og uden et sådan, kan det ikke gøres til et krav, at processkrifter indleveres af advokat.

(Kæresagen havde faktisk yderligere en lille krølle. Sagsøgte forsøgte nemlig at få kæremålet afvist under henvisning til, at kære var iværksat af sagsøger selv. Også her blev det udslagsgivende, at der ikke formelt var givet advokatpålæg. En *opfordring* til at antage advokat er nu engang ikke det samme som en formel (og appellabel) beslutning efter retsplejelovens § 259.)

Bevisførelse

FM 2024.35 – hvilken brancheorganisation kan (bør) foreslå en skønsmand

Vi starter emnet med en sag, der fortsætter linjen fra U 2017.299 H (der også citeres i afgørelsen).

Sagens baggrund var helt kort, at der var opstået tvist mellem et rederi (og dets forsikringsselskab) og et værft (og dets underleverandører). Rederiet havde indledt isoleret bevisoptagelse bl.a. vedrørende årsagerne til et havari og havde i begæringen lagt op til, at Danske Rederier skulle bringe en egnet skønsmand i forslag. Heroverfor protesterede værftet (og pegede i stedet på Teknologisk Institut, der vel kan betegnes som dansk procesrets »fall-back« institution).

Landsretten indleder de grundige præmisser med henvisning til U 2017.299 H, der bl.a. fastslog, at der ikke er til hinder for at lade en (relevant) brancheorganisation foreslå en skønsmand, at den ene part er medlem – men afgør i øvrigt sagen med en begrundelse, som gør henvisningen overflødig. Det pågældende rederi var nemlig norsk (og ikke medlem af Danske Rederier), og foreningen havde heller ikke i øvrigt været involveret i sagen (det havde Teknologisk Institut derimod konkret, og også af den grund var vurderingen let).

(For fuldstændighedens skyld kan nævnes, at det af narratio fremgår, at der også havde været tvist om nogle bilag. Da omtalen heraf lød bekendt, har jeg også i denne måned søgt lidt rundt – og er ret sikker på, at det drejer sig om FM 2023.148. Så kan man lide orden i penaltuset, kan man jo lave en hurtig krydshenvisning mellem de to).

FM 2024.37 – hensigtsmæssighedsvurderingen efter retsplejelovens § 343 (og lidt om § 254)

Isoleret bevisoptagelse tillades, når retten finder det »hensigtsmæssigt«, jf. betænkning 1973/698 s. 127. Begrebet er bevidst bredt, idet det er forudsat, at domstolene udøver et relativt frit (og lempeligt) skøn (i praksis har det vist sig, at det navnlig er begæringer om syn og skøn, der tillades lempeligt, mens andre bevisskridt (måske) bedømmes lidt strengere, sml. senest FM 2023.231, der er omtalt i mit nyhedsbrev fra april).

Månedens afgørelse var netop i en sag om isoleret bevisoptagelse, hvor indstævnte havde bestridt »hensigtsmæssigheden« med følgende lidt særegne begrundelse (min parafering): »Rekvirenten er et forsikringsselskab, der i den egenskab har til opgave at taksere en forsikringstagers skade. Rekvirenten har (alene) anmodet om syn og skøn for gennem skønserklæringen at få en vurdering af skaden og således som et alternativ til at foretage selvstændig taksering«.

Argumentet er interessant – for kan isoleret bevisoptagelse iværksættes, hvis rekvirenten (subjektivt) har et andet motiv end at afklare en faktisk uenighed i forhold til indstævnte? Mit eget bud er ja. Hvis den isolerede bevisoptagelse *tillige* har betydning i forholdet mellem de to parter, så er det jo et relevant skridt – og hvis der kan findes en modpart, er det jo fordi det selskab (måske) har et ansvar for skaden. At erklæringen også kan bruges i andre sammenhænge ændrer ikke herpå.

Sådan så byretten (der her nævnes for at henlede opmærksomheden på de gode og læseværdige præmisser) og landsretten det også: Fordi det ikke kunne udelukkes, at forsikringsselskabet ville have et regreskrav mod indstævnte, var det hensigtsmæssigt at gennemføre syn og skøn om eventuelle håndværksmæssige fejl samt om skadernes opgørelse.

... Og så var der faktisk yderligere en krølle i sagen.

I byretten var der nemlig ikke tale om én, men om to sager initieret af samme rekvirent mod to forskellige modparter. Disse sager ønskede rekvirenten sambehandlet, og det blev i den forbindelse rejst som et tema, om retsplejelovens § 254 om sambehandling kan anvendes på sager om isoleret bevisoptagelse.

Byretten besvarede spørgsmålet bekræftende, og i landsretten blev det ikke forfulgt. Spørgsmålet er i min verden både praktisk og teoretisk interessant nok til at overveje nærmere.

Jeg er ikke bekendt med – og har ikke kunnet finde – trykte afgørelser, hvor spørgsmålet har været genstand for egentlig prøvelse ved de overordnede retter. Derimod kan man finde eksempler, hvor det af narratio fremgår, at sager om isoleret

bevisoptagelse har været sambehandlet i første instans (og uden det har givet anledning til overvejelser i senere instanser), jf. f.eks. FM 2023.43 og (vist nok) FED 2003.2886.

Både en sproglig og en formålsfortolkning tilsiger da også efter min opfattelse den løsning, som byretten anviser.

Af retsplejelovens § 254 fremgår, at retten kan behandle »flere sager, der verserer ved retten,« sammen. Rent sprogligt omfattes en sag om isoleret bevisoptagelse af denne formulering, hvilket også stemmer med både den tekniske og formelle behandling af sagen (der oprettes som en særskilt sag på sagsportalen og tildeles eget sagsnummer).

Formålet med bestemmelsen er, når det vurderes hensigtsmæssigt, at lette de samlede procesomkostninger ved at behandle tvister, der har faktiske eller juridiske overlap, sammen. Dette formål gør sig gældende med samme styrke i en sag om isoleret bevisoptagelse. Hertil kommer, at der ved en efterfølgende retssag mellem de involverede vil kunne ske (oprindelig) kumulation eller samlet behandling, således at tvisterne alligevel i den ene eller anden form samles – og så virker det unødvendigt formalistisk (og unødigt fordyrende) at insistere på en indledende adskillelse af sagerne.

Endelig kan nævnes, at der i sager om isoleret bevisoptagelse kan optræde flere parter, enten som oprindeligt indstævnte eller som adciterede (svarende til kumulation i en almindelig sag, jf. §§ 249 ff.). Også en »det mindre i det mere« betragtning understøtter derfor, at der kan ske samlet behandling af sådanne sager.

Med andre ord: Jeg er helt enig med byretten på dette punkt.

Anke- og kærebegrænsninger

U 2024.3667 H – om retsplejelovens § 368 a i forældremyndighedssag (lang analyse)

Vi starter emnet med den længste af de to analyser. Det drejer sig om en afgørelse om appelbegrænsningsreglen i § 368 a, hvor Højesteret omgjorde landsrettens afgørelse om afvisning – og som vi derfor skal se lidt nærmere på (Landsrettens afgørelse er tilgængelig i domsdata-basen, men er ikke særskilt trykt).

Sagen var en familieretlig tvist, hvor et barn havde fået bopæl ved faren, efter moderen blev anholdt for drabsforsøg (hun blev senere dømt). Efter hendes løsladelse udspillede et noget kringlet forløb sig, som det for den procesretlige analyse ikke er nødvendigt at kende. For analysen er det nok at vide, at sammen af det hele var, at der – efter parterne i mellemtiden havde aftalt, at barnet havde bopæl ved moderen – blev truffet midlertidig afgørelse om bopæl ved faderen, mens moderen fik midlertidigt samvær i stærkt begrænset omfang.

Herefter fulgte et processuelt noget kringlet forløb, som man til gengæld skal kende. Moderen indbragte familierettens afgørelse for landsretten, hvor sagen blev forberedt og berammet til hovedforhandling. Denne måtte imidlertid aflyses, og landsretten oplyste i den forbindelse, at man havde overvejet, om sagen skulle afvises, og nu ønskede parternes bemærkninger efter § 368 a.

Efter at have hørt parterne traf landsretten afgørelse om afvisning, og den afgørelse blev altså indbragt for Højesteret.

Forløbet giver anledning til nogle overvejelser allerede inden omtalen af Højesterets dom.

For det første, fordi det vel er værd at overveje, om man overhovedet kan anvende § 368 a så sent. Bestemmelsen fastsætter ingen frister, men omvendt er ordlyden, at landsretten kan »afvise at behandle en sag«, og formålet med bestemmelsen er at undgå unødvendige ankesager. Hverken ordlyden eller formålet gør det til en oplagt fortolkning, at bestemmelsen kan anvendes i en sag, der er færdigforberedt.

For det andet – men nært beslægtet – fordi landsrettens præmisser tyder på en realitetsprøvelse. Det kan ikke overraske, når nu sagen afvistes så sent i forløbet. Men det giver anledning til at gentage en pointe, jeg har fremført før: Hvis en afgørelse efter § 368 a får et omfang, hvor der er tale om en de facto realitetsprøvelse af sagen, så bør landsretterne efter min opfattelse afstå fra at afvise sagen. Det skrev jeg sidste år om U 2023.1779/2 Ø, og det står jeg fortsat ved. Dels har resultatet i så fald ikke været så oplagt, at anken er »grundløs«. Dels hører rettens realitetsprøvelse sammen med en færdigforhandlet sag.

For det tredje – og her rammer vi kernen i Højesterets prøvelse – var afgørelsen på overfladen tvivlsom. Afvisning af en sag efter § 368 a kræver under alle omstændigheder *både*, at der ikke er udsigt til, at sagen får et andet resultat, og at hensynet til parten ikke taler (afgørende) imod afvisning. Her ved vi fra praksis, at der i tvister om familieretlige spørgsmål sjældnere er grundlag for afvisning, end det er tilfældet i f.eks. kommercielle tvister (se fra Højesterets praksis U 2021.502 H, og fra landsretterne U 2016.3826 V og TFA 2021.237 Ø men omvendt U 2018.3389 Ø, TFA 2023.229 V og U 2024.469 Ø).

Det er også den linje Højesteret vælger – og det med præmisser, som er både meget klare, og som giver anledning til en lidt mere firkantet systematik.

Højesteret skriver nemlig: »at sager om forældremyndighed og bopæl har en sådan særlig betydning for den ankende part, at afvisning efter retsplejelovens § 368 a kun kan finde sted, hvis der foreligger særlige omstændigheder.«

Det er altså til at tage og føle på.

Og hvis vi så lige for fuldstændighedens skyld skal genbesøge de allerede nævnte sager, så kan vi notere, at:

U 2021.502 H (det første vigtige præjudikat) vedrørte *forældremyndighed*, og her fandt Højesteret, at sagen *ikke skulle afvises*. Det samme gælder den tidligere 2016.3826 V. De to domme er nu illustrationer af Højesterets meget generelle sætning. Også U 2018.3389 Ø vedrørte *forældremyndighed*. Den har jeg tidligere betegnet som »på vippen«, og nu hælder jeg til, at den blot er forkert. Selvom Højesteret kun opstiller et udgangspunkt, kan jeg ikke i 2018-afgørelsen se sådanne særlige omstændigheder, at det skal fraviges.

TFA 2021.237 Ø vedrørte *faderskab*, og her fandt landsretten, at sagen *ikke skulle afvises*. Henset til betydningen af den slags tvister er det nærliggende at antage, at samme hovedregel gælder. En faderskabssag er præsumptivt (mindst) lige så vigtig som en *forældremyndighedssag*. Det betyder også, at jeg ikke mener, at U 2015.859 V er udtryk for gældende ret.

TFA 2023.229 V vedrørte *samvær*, og her fandt landsretten, at sagen *skulle afvises*. Det samme gælder U 2024.469 Ø. Sager om *samvær* er logisk set mindre betydningsfuld end *forældremyndighed*, hvilket afgørelserne illustrerer. Selvom vi ikke har et klart højesteretspræjudikat er jeg ret sikker på, at der ikke gælder en formodning i disse sager.

U 2024.3158 Ø (FM 2024.46) – om retsplejelovens § 389 a (ved skønsmands kære)

Vi slutter emnet med en afgørelse om en efterhånden ganske velkendt bestemmelse og med et resultat, der bekræfter to udsagn, vi allerede kendte.

For det første ved at illustrere, at kæreren kommer enhver, der har retlig interesse – og netop fordi *kendelser* (langt oftere end domme) ofte berører tredjemand, er kredsen af kæreberettigede tit bredere end blot sagens parter. I det konkrete tilfælde var det en skønsmand, der (naturligvis) var kæreberettiget i relation til en kendelse om *salær*.

For det andet ved at illustrere den tidsmæssige afgrænsning af § 389 a i en situation, hvor den påkærede kendelse først blev truffet *i forbindelse med hovedforhandlingen*.

Jeg skrev i min *Julealmanak 2023* (s. 123) om U 2023.461 Ø følgende:

Det ligger klart, at afgørelser, som tidsmæssigt træffes i umiddelbar forlængelse af sagens afgørelse, tillige omfattes, når disse »kan sidestilles med« afgørelser truffet under sagen. Den sætning er stadig rigtig, men vi kan nu lægge endnu en afgørelse til en efterhånden righoldig praksis (der tillige omfatter U 2015.2529 H og U 2015.2534 H (om *genoptagelse*), U 2019.3565 H (om *frigivelse af sagsomkostninger*), og fra

landsretterne bl.a. U 2016.3837 V, U 2020.464 V og U 2022.1998 Ø, U 2021.2997 V).

Det kan jeg passende gentage.

Sagsomkostninger

FM 2024.36 – sagens værdi i boligretssag

En lidt særegen tvist om sagens værdi hvor vi skal have lidt processuel historik med for at forstå landsrettens afgørelse

Sagen udsprang af en lejeaftale, der undervejs blev opsagt af lejer. Udlejer havde anlagt sagen med påstand om, at lejer skulle anerkende, at lejen var fastsat væsentlig under markedslejen (og nedlagte påstand om indfasning af en højere leje).

Under sagen opsagde lejer aftalen og fraflyttede lejemålet, hvilket for så vidt begrænsede sagens genstand. Nu var der jo ikke en reel uenighed om lejens (fremadrettede) størrelse, men kun om en eventuel efterbetaling af leje i den mellem-liggende periode.

Det er således den almindelige regel, at en part, der kan opgøre og indtale et fuldbyrdeleskrav, ikke kan nedlægge anerkendelsespåstand om samme krav. Og det var vel netop tilfældet i sagen, hvor det i hvert fald ikke fremgår, at udlejer mente at have andre krav end forfalden leje i perioden mellem den varslede stigning og lejemålets ophør (et muligt krav på leje i en tomgangsperiode kunne jo have båret sin egen retlige interesse).

Dette »retlig interesse«-problem gjorde parterne imidlertid ikke udtrykkeligt noget ud af for byretten, og byretten så heller ikke selv problemet, hvilket kan undre.

Spørgsmålet om retlig interesse prøves i hvert fald i et vist omfang *ex officio*, og denne sag virkede som oplagt hertil. Den manglende retlige interesse sprang i øjnene, og sagen kunne inden for parternes anbringender let være begrænset.

Ved udmålingen af sagsomkostninger tog boligretten den nødvendige konsekvens af, at sagen ikke var tilskåret. Når sagen blev bedømt som en anerkendelsespåstand om den fremtidige leje, var sagens genstand »en ydelse, der skal betales et ubestemt antal gange«, og så opgøres sagens værdi (i lejesager) som fem gange den årlige ydelse, jf. *retsafgiftslovens* § 3, stk. 3, jf. stk. 2, 1. pkt., der både udgør grundlaget for beregning af afgifter og for den takstmæssige omkostningsudmåling.

I landsretten blev udfaldet det samme. Landsretten fremhæver indledningsvist, at lejer ved stævningens indgivelse be-

boede lejemålet, og at lejer først efter modtagelse af skønserklæring (som gik udlejers vej) opsagde lejemålet.

Landsretten nævner samtidig byrettens afgørelse af spørgsmålet om retlig interesse (der ikke lå til prøvelse i kæremålet, og som landsretten næppe kunne prøve). Rationalet er, at landsretten ved omkostningsudmålingen nødvendigvis må tage udgangspunkt i den (uankede) dom i realiteten. Det er selvfølgelig rigtigt, men også uden denne supplerende begrundelse kunne man være nået samme resultat.

For selvom sagen ikke burde være prøvet ud over lejemålets ophør, behøver det *i forhold til fastsættelsen af sagens værdi* ikke være udslagsgivende.

Sagen havde oprindeligt en værdi, som skulle opgøres efter retsafgiftslovens § 3, stk. 2, og den senere »reduktion« af sagens værdi, der skyldtes sagsøgt (lejers) reaktion på det i sagen passerede, ændrer ikke automatisk herpå, sml. også U 2023.2002 H. I sagen fra sidste år udtalte Højesteret bl.a., at man ved omkostningsudmålingen må tage højde for den oprindelige påstand og inddrage senere påstandsændringer; og Højesteret foretog afslutningsvist en sammenstilling af endelige resultat med den oprindelige påstand.

Afgørelsen illustrerer efter min opfattelse det, der må være det almindelige udgangspunkt ved udmålingen af omkostning i sager, der ændrer værdi undervejs. Nemlig at der er plads til en samlet vurdering, hvori der indgår:

- 1) Hvad sagens værdi oprindeligt var
- 2) Hvornår værdien er nedsat (processkridt før/efter)
- 3) Hvorfor værdien er nedsat

Essensen i den konkrete sag var, at udlejer havde været part i en sag, der på tidspunktet for de væsentligste sagsskridt fremstod med en høj værdi, og de rimelige advokatudgifter må derfor også være dem, der stod mål med denne høje værdi.

U 2024.3306 H – om retsplejelovens § 312, stk. 3

Jeg slutter som altid dette afsnit med de afgørelser fra Højesteret, hvor omkostningsudmålingen ikke blot er »i henhold til de vejledende takster« – og som det oftest er tilfældet, er vi her i § 312, stk. 3, om ophævelse af sagens omkostninger i (bl.a.) principielle sager.

Sagen var anlagt af et fjernvarmeselskab mod Skatteministeriet og vedrørte fortolkningen af en bestemmelse i kulafgiftsloven, som har generel betydningen for beskatning af sådanne selskaber. Med andre ord: En sag om et generelt fortolkningsspørgsmål, omhandlende en bestemmelse af almindelig betydning, og anlagt af en privat part mod en offentlig part.

Hertil kommer i den konkrete sag, at der i Højesteret var dissens – og det principielle spørgsmål var således også notorisk tvivlsomt.

Det giver fuld plade på kriterier, der taler for at ophæve sagens omkostninger, og det blev da også udfaldet.

U 2024.3803 H – om retsplejelovens § 312, stk. 3

Månedens anden afgørelse om samme bestemmelse stammer fra patientskadeområdet. Kort fortalt var sagens kerne, om en patient kunne kræve erstatning for forsinket diagnose af kræft. Sagens rejste principielle spørgsmål om kravet til og beviset for sandsynligheden af, at en anden behandling ville have afværget skaden, og Højesteret fik i dommen anledning til at skrive generelle præmisser om forståelsen af KEL § 20, stk. 1, nr. 1.

På den baggrund, og under henvisning til sagens betydning for Ankenævnet for Patienterstatnings virke (nævnet var sagsøgt i sagen), ophævede Højesteret sagens omkostninger.

Øvrige spørgsmål

U 2024.2904 Ø – om retsplejelovens § 41 b og 41 h

Østre Landsret fandt, at en dansk avis i al væsentlighed havde ret til aktindsigt i kendelser og retsbøger i en nu opgivet straffesag, jf. retsplejelovens § 41 b og § 41 f.

Anmodningen udsprang af en sag, der var initieret af FE og bl.a. havde vedrørt et hemmeligt kabelsamarbejde, og som anklagemyndigheden siden havde opgivet, efter Højesteret havde truffet afgørelse om, at der kun skulle ske delvis dørlukning (gæt selv hvilken...). Efterfølgende søgte Ekstra Bladet aktindsigt i alle kendelser og retsbøger i sagen. Heri havde byretten overvejende givet medhold, idet aktindsigt var nægtet i to erklæringer afgivet af FE samt i Anklagemyndighedens indlæg om spørgsmålet vedrørende dørlukning.

Anklagemyndigheden kærede kendelsen med påstand om, at der skulle ske ekstrahering i de retsbøger, der indeholdt kendelser, jf. § 41 b, stk. 3, nr. 1 (statens sikkerhed) og nr. 3 (hensynet til fremmede magter), og at retsbøger, der ikke indeholdt kendelser, skulle undtages, jf. § 41 f, stk. 5, 2. pkt. (sager for lukkede døre). Navnlig argumenterne i relation til førstnævnte bestemmelse er værd at læse.

Anklagemyndighedens hovedsynspunkt til støtte for ekstraheringsargumentet var således, at Højesteret i forbindelse med afgørelsen af spørgsmålet om dørlukning, ved at anerkende behovet for *delvist dørlukning*, også havde anerkendt, at der i relation til visse oplysninger i sagen var tungtvejende hensyn til statens interesser – altså et synspunkt om, at retten

til aktindsigt præsumptivt må begrænses i samme omgang som adgangen til sagen, når modhensynet er »statens sikkerhed«.

I relation til de retsbøger, der ikke indeholdt kendelser, argumenterede anklagemyndigheden overordnet for, at sagen var ført for lukkede døre, og at der, »allerede fordi« Ekstra Bladet *ikke havde begrundet anmodningen*, ikke var grundlag for meroffentlighed, jf. § 41 h.

Også landsrettens præmisser tåler grundig læsning. Sagen er godt nok (forhåbentlig) unik, men de relevante afvejsninger er generelt interessante.

Navnlig hæfter jeg mig ved, at landsretten ved *afvejningen* efter § 41 b, stk. 3, lægger vægt på de samme faktiske forhold, som også indgik ved vurderingen af spørgsmålet om dørlukning; der har været oplysninger fremme om kabelsamarbejdet overalt i de danske medier (og hensynet til statens sikkerhed eller fremmede magter er derfor begrænset).

Også afvejningen efter § 41 h er instruktiv. Østre Landsret fandt således, at offentlighedens (betydelige) interesse i sagen måtte medføre, at der i vidt omfang burde gives aktindsigt til danske medier.

(For feinschmeckere kan det nævnes, at Ekstra Bladet faktisk havde *forsøgt at kontrahere* i selskabets kæresvarskrift. Det kan man bare ikke – og slet ikke, når kæresvarskriftet indleveres efter mere end 14 dage.)

U 2024.2958 Ø (FED 2022.122) – advokatansvar ved anke uden møderet

Indrømmet. Vi slutter med en sag, der ikke (direkte) berører et civilprocesretligt emne. Men når *ansvarsgrundlaget* så entydigt er fejl i selve sagsbehandlingen, kan afgørelsen vel godt tåle en omtale af det underliggende forhold.

Sagen var nemlig den, at en advokat havde indleveret ankestævning uden selv at have møderet – og det er altså en (så klar) fejl, der medfører ansvar. Ikke overraskende, men måske illustrativt for, hvorfor alle bør læse med i nyhedsbrevene J.

(Og så lød beskrivelsen af det underliggende retsforhold i øvrigt bekendt, så jeg lavede lige en hurtig søgning. Den forudgående sag jeg ret sikker på er U 2021.4019 Ø, som jeg har analyseret helt tilbage i Almanakken 2021, s. 123.)

Publicerede afgørelser

I maj har Ugeskriftet, Fuldmægtigen og de øvrige tidsskrifter trykt følgende afgørelser, der er omtalt i mit nyhedsbrev for februar samt tidligere nyhedsbreve som angivet:

- U 2024.3006 H – kumulation af sager om refusion af udbytteskat (og lidt om minretssag ved ad citation i 1. instanssager ved landsretten)
- U 2024.3049 H - om retsplejelovens § 312, stk. 3
- T:BB 2024.503 (U 2024.2543 Ø, FED 2014.18, FM 2024.13) - boligforening anset for rette sagsøgte
- TFA 2024.175/1 (U 2024.2244 Ø) – indgivelse af »efterprocedure« er (normalt) i strid med god advokatskik
- TFA 2024.184 (FM 2024.11) - fri proces kunne ikke begrænses til arbejde udført efter beslutningen om at tilkende en part fri proces. (afgørelserne er ikke korrekt »kædet sammen« på Karnov, men det er samme kendelse)
- FM 2024.3 (U 2024.1614 Ø) – sagsomkostninger i »sambehandlede« sager om isoleret bevisoptagelse (marts)
- FM 2024.6 (U 2024.1790 Ø) – sagsportalen har førsterang ved uoverensstemmelser (og lidt om positive udgifter) (marts)

Ny litteratur

Det blev i måneden der gik til tre artikler, der berører procesretlige emner.

For det første fik vi Kasper Steensgaards anden artikel om de »hurtige afgørelser« i AB 18, U 2024 B s. 87 ff., der behandler spørgsmålet om appel af afgørelserne (den første var U 2024 B s. 43 ff.).

I Fuldmægtigen fik vi med FM 2024.34, om tolkning fra grønlandsk ved danske domstole, en artikel, der vel må siges at vedrøre et nichespørgsmål (det skriver forfatteren faktisk selv), men som ikke desto mindre vedrører et procesretligt kerneemne.

Og endelig fik vi ET 2024.111 - der også må betegnes som en »nicheartikel« - en grundig behandling af de voldgiftsretlige konsekvenser af, at Danmark udtræder af Energichartertraktaten.

Kristian Torp
E, kto@holst-law.com
T, +45 8934 1162
M, +45 3010 2223